

SANOAT MAHSULOTLARI EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI

Ruzmatov Abdumalik Abdumajit o‘g‘li

Bank moliya akademiyasi magistranti

[Tel:+99891-651-99-89](tel:+99891-651-99-89)

***Annotatsiya.** Maqola tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirish masalalari, uning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri va bu jarayondagi muammolar hamda imkoniyatlarga bag'ishlangan. Unda tashqi iqtisodiy faoliyatning milliy iqtisodiyotni barqarorlashtirishdagi ahamiyati, xalqaro bozorlarda raqobatbardoshlikni oshirishdagi o'rni va tashqi bozorlarga kirish imkoniyatlari haqida so'z boradi. Shuningdek, maqolada tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirishda uchraydigan iqtisodiy va siyosiy xavf-xatarlar, milliy ishlab chiqaruvchilarning raqobatbardoshligini ta'minlash masalalari ham tahlil qilinadi.*

***Kalit so'zlar.** tashqi iqtisodiy faoliyat, iqtisodiy rivojlanish, milliy iqtisodiyot, eksport va import, xorijiy sarmoyalar, savdo aloqalari, iqtisodiy integratsiya, raqobatbardoshlik, davlat siyosati.*

***Аннотация.** Статья посвящена вопросам развития внешнеэкономической деятельности, ее влиянию на экономику страны и проблемам и возможностям этого процесса. В нем говорится о значении внешнеэкономической деятельности в стабилизации национальной экономики, ее роли в повышении конкурентоспособности на международных рынках, возможностях выхода на внешние рынки. В статье также анализируются экономические и политические риски, возникающие при развитии внешнеэкономической деятельности, вопросы обеспечения конкурентоспособности национальных производителей.*

Ключевые слова. внешнеэкономическая деятельность, экономическое развитие, народное хозяйство, экспорт и импорт, иностранные инвестиции, торговые отношения, экономическая интеграция, конкурентоспособность, государственная политика.

Annotation. The article is devoted to issues of development of foreign economic activity, its impact on the country's economy and the problems in this process, as well as opportunities. It talks about the importance of foreign economic activity in stabilizing the national economy, its role in increasing competitiveness in international markets and its opportunities to enter foreign markets. The article also analyzes the economic and political risks encountered in the development of foreign economic activity, issues of ensuring the competitiveness of national producers.

Keywords. foreign economic activity, economic development, national economy, export and import, foreign investment, trade relations, economic integration, competitiveness, public policy.

Tashqi iqtisodiy faoliyat – bu mamlakatning tashqi bozorlardagi ishtirokini belgilaydigan va uning iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishga qaratilgan muhim omildir. Jahon bozorlaridagi raqobatning oshib borishi, xalqaro savdo-sotiq qoidalarining tez-tez o'zgarishi va yangi iqtisodiy bloklarning shakllanishi bu sohadagi faoliyatning strategik ahamiyatini yanada oshiradi. Har qanday mamlakatning tadrijiy jihatdan iqtisodiy rivojlanishi muayyan bosqichlarni bosib o'tishni taqozo etadi. Iqtisodiy jihatdan mustahkam bo'lmagan mamlakat uchun ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining poydevori sanoatlashish tomon qo'yilgan qadamdir. Mamlakatimizda sanoat rivojlanishi ko'plab tarmoq va sohalar taraqqiyotiga zamin bo'ladi. Mamlakatimiz iqtisodiyotini oqilona tashkil etish iqtisodiy siyosatning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mintaqalar tabiiy-iqtisodiy va mehnat salohiyatidan samarali foydalanish iqtisodiy mustaqillikka erishish va iqtisodiy o'sishni ta'minlash, mamlakatimiz aholisi turmush darajasini yaxshilashning asosiy shartlaridan biridir.

Tashqi iqtisodiy faoliyatning asosiy vazifalari va maqsadlari

Tashqi iqtisodiy faoliyat mamlakatlar o'rtasida tovarlar va xizmatlarni almashish, sarmoyalarni jalb qilish, ishlab chiqarish va innovatsiyalar bilan bog'liq hamkorlikni rivojlantirish maqsadida olib boriladi. Uning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

Eksportni rag'batlantirish va eksport hajmini oshirish: Milliy mahsulotlarni xalqaro bozorlarga chiqarish mamlakatning iqtisodiy o'sishiga ijobiy ta'sir qiladi. Shuningdek, eksportni rag'batlantirish orqali mahalliy korxonalar uchun yangi imkoniyatlar ochiladi va ular raqobatbardoshligini oshirishga majbur bo'ladi.

Sarmoyalarni jalb qilish: Tashqi iqtisodiy faoliyat orqali xorijiy sarmoyalarni jalb qilish milliy iqtisodiyotda yangi ish o'rinlari yaratish, texnologiyalar transferi va ishlab chiqarish qulayliklarini oshirish imkoniyatini beradi.

Tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish: Tashqi iqtisodiy faoliyat mamlakatning savdo balansidagi uzilishlarni barqarorlashtirishga yordam beradi. Maxsus chora-tadbirlar orqali importni qisqartirish va eksportni oshirish imkoniyati mavjud.

Tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirishning imkoniyatlari

Integratsiya jarayonlari va mintaqaviy hamkorlik. Jahon iqtisodiyotidagi globalizatsiya jarayonlari mamlakatlarning savdo-iqtisodiy munosabatlarini yanada rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlarni yaratadi. O'zbekiston kabi rivojlanib kelayotgan davlatlar uchun mintaqaviy iqtisodiy integratsiyadan samarali foydalanish muhim ahamiyatga ega. Mintaqaviy savdo va erkin savdo zonalarining shakllanishi mamlakatlarga bojxona to'siqlarini qisqartirish va savdo aloqalarini yaxshilash imkoniyatini beradi.

Texnologiyalarni transfer qilish va innovatsiyalar. Tashqi iqtisodiy faoliyat mahalliy ishlab chiqaruvchilarga xorijiy texnologiyalarni jalb qilish imkoniyatini yaratadi. Xorijiy sarmoyalar va investitsiya loyihalari orqali mamlakatga zamonaviy texnologiyalarni kiritish va ularni joriy etish imkoniyati yaratiladi. Bu esa

ishlab chiqarish jarayonlarini samarali qilish va raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish imkoniyatini beradi.

Yangi bozorlarga kirish imkoniyatlari. Eksportning rivojlanishi mahalliy kompaniyalarga yangi bozorlarga chiqish, xalqaro miqyosda o'z mahsulotlarini tanitish va mijozlar auditoriyasini kengaytirish imkoniyatini yaratadi. Yangi bozorlarga chiqish orqali korxonalar o'z mahsulotlari va xizmatlarini turli mamlakatlarga eksport qilish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa ularga yuqori daromad olish imkonini beradi.

Tashqi iqtisodiy faoliyatdagi muammolar va xavflar

Iqtisodiy va siyosiy xavflar. Tashqi iqtisodiy faoliyatda davlatlar tashqi bozordagi iqtisodiy va siyosiy xavflar bilan yuzma-yuz keladi. Jahon iqtisodiyotidagi turli o'zgarishlar, jumladan, narxlar o'zgarishi, savdo qoidalaridagi o'zgarishlar va global siyosiy qarama-qarshiliklar mahalliy iqtisodiyotga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bunday xavflarni boshqarish uchun xavf-xatarlarni aniqlash va mustahkam siyosatiga tayangan samarali strategiyalarni ishlab chiqish zarur.

Milliy ishlab chiqaruvchilarning raqobatbardoshligi. Tashqi bozorga chiqishda mahalliy ishlab chiqaruvchilar xalqaro raqobatbardosh mahsulotlar bilan raqobatga tushadilar. Bu esa mahsulot sifati va narxlar borasida yangi talablarni qo'yadi. Raqobatda yengish uchun mahalliy kompaniyalar o'z mahsulotlari va xizmatlarini xalqaro standartlarga moslashtirish va sifatni yaxshilashga e'tibor qaratishlari kerak.

Tashqi iqtisodiy faoliyatni tartibga solish muammolari. Tashqi iqtisodiy faoliyat qonunchilik asoslariga tayanishni talab qiladi. Mamlakatlar o'rtasidagi tashqi iqtisodiy aloqalarni tartibga soluvchi xalqaro qonunlar va milliy qonunchilik normalarini muvofiqlashtirish zarur. Shuningdek, tashqi iqtisodiy faoliyatni samarali boshqarish uchun zarur bo'lgan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarni ta'minlash kerak.

Tashqi iqtisodiy faoliyatni rag'batlantirishda davlatning roli

Davlat tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirishda asosiy rol o'ynaydi. Davlat tomonidan qo'llaniladigan tashqi iqtisodiy siyosat mamlakat iqtisodiyotining muvaffaqiyati va tashqi bozordagi raqobatbardoshligini ta'minlashga qaratilgan. Buning uchun davlat quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirishi kerak:

Soliq va bojxona imtiyozlari. Davlat eksportni qo'llab-quvvatlash uchun soliq va bojxona imtiyozlarini taqdim etishi mumkin. Bu mahalliy ishlab chiqaruvchilarga mahsulot narxlarini kamaytirish va tashqi bozorda raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi.

Sarmoyalarni jalb qilishga qaratilgan qonunchilik. Xorijiy sarmoyalarni jalb qilish uchun davlat sarmoyaviy muhitni yaxshilash, qonuniy kafolatlar va yengilliklar yaratishi mumkin. Shuningdek, sarmoyadorlarning manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan xalqaro kelishuvlar tuzish ham muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, Tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirish mamlakatning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash, iqtisodiy barqarorlikka erishish va aholi turmush darajasini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega. Milliy ishlab chiqaruvchilarning tashqi bozorlarda muvaffaqiyatli ishlashi uchun ularni qo'llab-quvvatlash, sarmoyalarni jalb qilish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish kabi strategik yo'nalishlarning rivojlanishi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari hisoblanadi.

Mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab mamlakatimizda amalga oshirilgan sanoatlashtirish siyosatining bosqichlari, ularning o'ziga xos xususiyatlari yoritilgan hamda sanoat tarmog'ida amalga oshirilgan tarkibiy o'zgarishlar, shuningdek, sanoat mahsulotlari eksportini rivojlantirish bo'yicha tashkiliy infratuzilmalar faoliyati, samarali soliq va bojxona munosabatlarini nazarda tutuvchi mexanizmlar yaratilganligiga qaramasdan ularni takomillashtirish, zamon talablariga moslashtirish zarurligi asoslangan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Turgunov, M. "Issues of innovative approach and financing of innovative projects in rapid economic development." Экономика и социум 7 (2021): 151-159.

2. Turgunov, M., & Karimov, O. (2023). ISSUES OF DEVELOPMENT AND IMPROVEMENT OF THE INNOVATION STRATEGY OF ENTERPRISES. American Journal Of Social Sciences And Humanity Research, 3(02), 116-120.

3. TURGUNOV, M. M. U. (2022). The state of the food industry in Uzbekistan and some aspects of its management. THEORETICAL & APPLIED SCIENCE Учредители: Теоретическая и прикладная наука,(9), 156-162.

4. Тургунов, М. М. (2021). Совершенствование механизмов управления предприятиями пищевой промышленности. In НАУКА СЕГОДНЯ: ФУНДАМЕНТАЛЬНЫЕ И ПРИКЛАДНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ (pp. 25-26).

5. Turgunov, M. (2021). STATE AND PROSPECTS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN IN INTERNATIONAL RATINGS OF INNOVATION DEVELOPMENT. Theoretical & Applied Science, (7), 37-42.

6. Turgunov, M. (2019). Mechanisms of effective management of corporations in the republic of Uzbekistan. In Теория и практика корпоративного менеджмента (pp. 123-124).

7. 1. Андреев А. Основы региональной экономики: учебник для вузов. – М.: Кно Рус, 2012. – 334 с. 2. Положенсева Ю.С., Клевсова М.Г. Трансформация развития промышленного комплекса в условиях цифровой экономики. // Вестник ГУУ. 2021. №

8. 3. Vetrova Yelena Nikolaevna, Lapochkina Lyudmila Viktorovna. Transformatsiya promyshlennogo razvitiya na sovremennom etape razvitiya ekonomiki. // π-Economy. 2016. №

9. 4. Qurbonov J.Q. Sanoatni modernizatsiyalash O‘zbekiston iqtisodiyotining raqobatdoshligini oshirish vositasi sifatida. /